

Umhverfisstofnun
Davíð Egilson
forstjóri
Suðurlandsbraut 24
108 REYKJAVÍK

Reykjavík, 17. ágúst 2005
2005070018/42-4
JGO/ph

Minnisblað

Efni: Álit Náttúrufræðistofnunar Íslands á tillögum Umhverfisstofnunar um veiðistjórn á rjúpu haustið 2005

Umhverfisstofnun hefur með bréfi til umhverfissráðuneytisins dags 11. þ.m. kynnt tillögur sínar um veiðistjórnun á rjúpu á hausti komanda. Á samráðsfundi umhverfissráðuneytisins 12. þ.m. með fulltrúum Náttúrufræðistofnunar og Umhverfisstofnunar var þess óskað að Náttúrufræðistofnun segði álit sitt á veiðistjórnunartillögunum og ræddi það við Umhverfisstofnun (sbr. 2. mgr. 3. gr. laga nr. 64/1994). Á fundi fulltrúa þessara stofnana 17. þ.m. kynnti Náttúrufræðistofnun álit sitt á fyrrgreindum tillögum og í kjölfar fundarins var gengið frá þessu minnisblaði og það afhent Umhverfisstofnun.

Nýtt mat á veiðipoli

Í bréfi Náttúrufræðistofnunar til ráðuneytisins, dags. 8. þ.m. um veiðipól rjúpnastofnsins var lagt til að rjúpnaveiði haustið 2005 yrði ekki meiri en 40 þúsund fuglar. Skýrir fyrirvarar voru settir við þessa tillögu enda stóðu á þeim tíma yfir stofnvistfræðilegar mælingar sem lauk um miðjan ágúst. Niðurstöður þessara mælinga liggja nú fyrir og eru þær nokkuð frábrugðnar þeim bráðabirgðaniðurstöðum sem kynntar voru í fyrrgreindu bréfi til ráðuneytisins. Stafar það fyrst og fremst að því að náttúruleg dánartíðni fullorðinna rjúpna mælist nú mun minni en ráða mátti af þeim frumgögnum sem lágu fyrir í sumar. Einnig hafa forsendur fyrir ýmsum breytum sem mið var tekið af verið endurskoðaðar eftir frekari yfirferð. Grein er gerð fyrir þessari endurskoðun í bréfi til ráðuneytisins sem sent verður fimmtudaginn 18. ágúst.

Miðað við sömu markmið og meginforsendur og lýst var í bréfi stofnunarinnar til ráðuneytisins 8. þ.m. gæti veiðipól rjúpnastofnsins verið nokkru hærra en bráðabirgðaniðurstöður bentu til, þ.e. um 70 þúsund fuglar í stað 40 þúsund fuglar. Náttúrufræðistofnun ítrekar enn og aftur að forsendur þessara útreikninga byggja á misjafnlega áreiðanlegum gögnum og munar þar mestu um að mælingar á náttúrulegri dánartíðni byggja aðeins á þeim tveimur árum sem veiðibann á rjúpu hefur staðið yfir. Náttúrufræðistofnun leggur því áherslu á að fyrirliggjandi mat á veiðipoli rjúpnastofnsins sé notað af mikilli varfærni.

Tillögur UST um veiðistjórnun

Sölubann

Náttúrufræðistofnun er sammála því að sölubann muni draga úr rjúpnaveiðum, en að það muni ekki hafa full tilætluð áhrif á heildarveiði fyrr en að nokkrum árum liðnum. Stofnunin styður engu að síður að ótímabundið sölubann verði sett á strax í haust og þar með marki stjórnvöld skýra stefnu um að rjúpnaveiðar séu frístundasport en ekki atvinnumenska.

Stytting veiðitíma

Náttúrufræðistofnun er sammála því að stytta þurfi veiðitíma verulega frá því sem áður var. Það er mat stofnunarinnar, byggt á fyrirliggjandi gögnum um dreifingu rjúpnaveiða á veiðitíma mörg undanfarin ár, að veiðitímabilið megi ekki verða lengra en um 25 dagar ef stefnt skal að því að veiðin verði ekki meiri en 70 þúsund fuglar. Er þá miðað við veiðitíma ca 29. október – 22. nóvember. Álit sitt byggir stofnunin á úrvinnslu endurheimtra rjúpna á veiðitíma en þar kemur í ljós að birtutími (lengd veiðidags) skýrir 70% af veiðinni, en reiknuð stofnstærð á mismundandi tímum hausts hefur óveruleg áhrif í samanburði við birtutíma (sjá 1. viðauka). Það er mat Náttúrufræðistofnunar að tillögur UST um 28 veiðidaga gætu, miðað við fyrrgreindar forsendur, leitt til þess að um 80 þúsund fuglar verði veiddir (sjá 2. töflu í viðauka). Er það nokkuð hærra en hér er lagt til en engu að síður vel innan þeirra skekkjumarka sem eru á mati á veiðipoli.

Veiðibann hluta vikunnar

Náttúrufræðistofnun hefur efasemdir um að það muni bera tilætlaðan árangur að banna rjúpnaveiði tiltekna daga vikunnar. Afar erfitt yrði að fylgja slíku fyrirkomulagi eftir og gæti það því þýtt mun meira veiðiálag en lagt er upp með. Þá er ekki að finna í tillögum UST neina tilvísun í rannsóknir sem sýna fram á gagnsemi þess að rjúfa veiðivikuna með þessum hætti en slíkt yrði nýlunda í fuglaveiðum hér á landi.

Áróður og hvatning til veiðimanna

Náttúrufræðistofnun tekur heillshugar undir tillögur UST varðandi áróður og hvatningu til veiðimanna að sýna hófsemi í veiðum og telur að til lengri tíma verði siðbót meðal veiðimanna árangursrík leið til að ná settum markmiðum með veiðistjórnun. Einnig telur Náttúrufræðistofnun að mikil sóknarfæri séu í svæðisbundinni veiðistjórnun þar sem landeigendur og skotveiðimenn koma sér saman um veiðifyrirkomulag, þar á meðal heildarkvóta og dagskvóta, án atbeina opinberra aðila að öðru leyti en því að hægt er að veita ráð og vera mönnum innan handar um að setja á fót slíkt veiðifyrirkomulag þar sem eftir því kann að vera óskað.

Griðlönd á SV- og NA-landi

Náttúrufræðistofnun hefur ítrekað lagt til að komið verði á fót tímabundnu griðlandi fyrir rjúpu á NA-landi, líkt og á SV-landi, síðast í bréfi til ráðuneytisins 8. þ.m. Umhverfisstofnun telur ekki ástæðu til að taka undir þessar tillögur vegna þess að umrædd friðun á NA-landi hafi ekki verið útfærð og sé auk þess einungis í rannsóknarskyni. Hugmyndir um tímabundna friðun rjúpna á NA-landi voru ræddar marg oft í svokallaðri rjúpnanevnd og forsendur fyrir slíkri friðun hafa því legið ljósar fyrir um margra mánaða skeið. Tilgangur slíkrar friðunar er að bera saman veidd og friðuð svæði á NA-landi annars vegar og SV-landi hins vegar með það að markmið að meta með meiri nákvæmni en áður áhrif rjúpnaveiða á rjúpnastofninn. Slíkar rannsóknarniðurstöður nýtast beint við veiðistjórnun auk þess sem þær gætu stuðlað að uppbyggilegri umræðu um áhrif veiða.

Nákvæm mörk þessa svæðis hafa ekki verið lögð fram enda þarf að vinna að slíkri útfærslu í samvinnu við viðkomandi aðila. Lagt er til að mörkin fylgi Jökulsá á Fjöllum í

vestri og línu sem dregin er um það bil frá Grímsstöðum í Vopnafjörð en nákvæma mörk þeirrar línu bíða frekari útfærslu verði eftir því óskað.

Jón Gunnar Ottósson
Forstjóri

1. viðauki. Þættir sem hafa áhrif á það hvernig heildarveiði dreifist á veiðitímabilið?

Náttúrufræðistofnun notar endurheimtur merktra rjúpna sem mælikvarða á hvernig rjúpnaveiðin dreifist á veiðitímabilið. Rjúpunar voru allar merktar fyrir veiðitíma og seinna skotnar. Þetta er samansafn margra ára en ætti að gefa óbjagaða mynd af því hvernig veiðin dreifist að jafnaði yfir tímabilið 15. október til 22. desember. Endurheimtunum var skipt eftir vikum, fyrst 15.-21. október og síðan koll af kalli. Tvær skýribreytur voru skoðaðar, annars vegar lengd birtutíma fyrsta dags hvernar viku í mínútum og hins vegar hlutfallsleg stofnstærð rjúpu í upphafi hvernar viku veiðitímabilsins. Gögnin um stofnstærð byggja á náttúrlegri dánartíðni rjúpna á Suðvesturlandi haustið 1999 (friðað svæði); stofnstærð er sett sem 100 í upphafi 1. viku veiðitíma og minkar síðan í takt við það sem raunin var haustið 1999 (1. tafla). Fjölpátta aðhvarfsgreining (*Multiple stepwise regression*) gaf mjög marktæk tengsl fyrir hlutfall merktra fugla sem féll í hverri viku veiðitímans ($P \ll 0,001$), en aðeins annarri skýribreytunni var haldið eftir, nefnilega lengd birtutíma, en stofnstærð bætti engu marktæku við skýrihæfnina. Aðhvarfsgreiningin skýrir rúmlega 70% af breytileikanum í því hvernig endurheimtuhlutfall merktra fugla og þar með heildarveiði dreifist yfir veiðitímann.

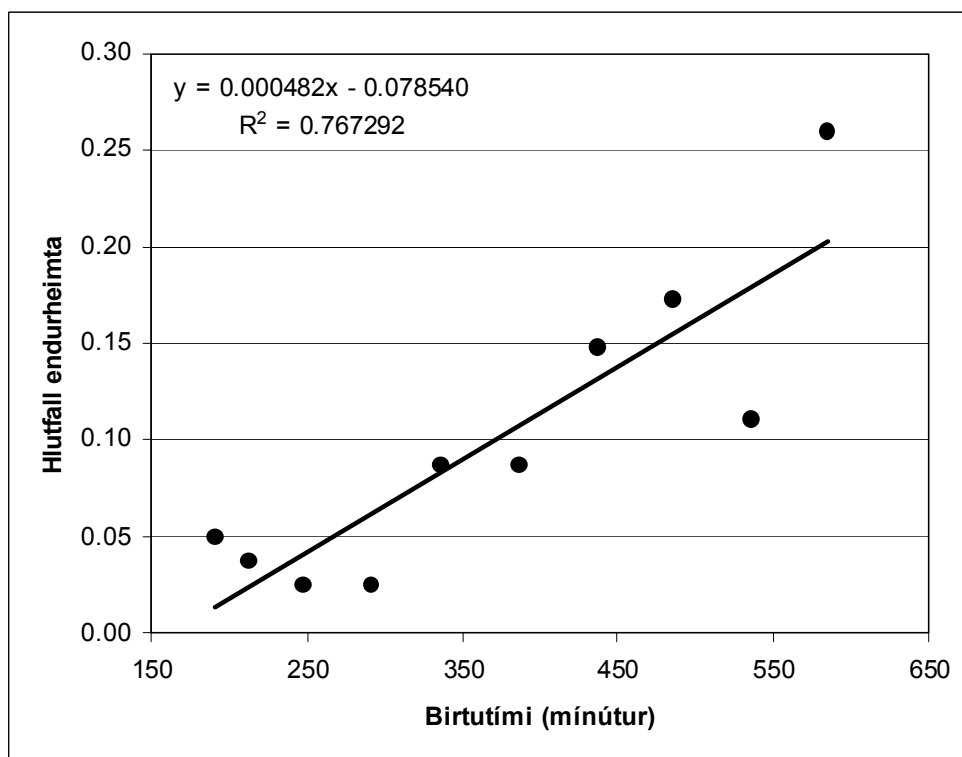
Hægt er að nota þessi tengsl birtutíma og því hvernig heildarveiðin skiptist eftir vikum til að áætla hversu margir fuglar koma til með að falla á veiðitíma 2005 miðað við tillögur UST um lengd veiðitíma. UST gerir ráð fyrir 28 veiðidögum á tímabilinu 19. október til 3. desember. Síðast þegar rjúpnastofninn var álíka stór og nú er þá var heildarveiðin um 160.000 fuglar. Miðað við óbreyttan sóknarþunga og sóknargetu og fyrrgreind tengsl birtutíma og skiptingu veiðinnar þá má gera ráð fyrir að á þessum 28 dögum falli um 80.000 fuglar.

1. tafla. Gögn sem notuð voru í fjölpátta aðhvarfsgreiningu til að skýra breytingar á hlutfalli merktra rjúpna sem féllu í hverri viku veiðitíma.

Vika veiðitíma	Stofn n	Birtutími (mínútur)	Hlutfall merktra skotinn
1	100	584	0,26
2	94	535	0,11
3	80	485	0,17
4	73	436	0,15
5	71	386	0,09
6	71	337	0,09
7	69	291	0,02
8	66	248	0,02
9	62	213	0,04
10	60	191	0,05

2. tafla. Áætlaður heildarfjöldi rjúpna sem kemur til með að vera drepinn skv. tillögum UST um 28 daga langan veiðitíma.

Vika veiðitíma	Heildarveiði á viku	Heildarveiði per dag	Veiðidagar skv. UST	Veiði skv. tillögum UST
1	32472	4639	3	13916
2	28693	4099	4	16396
3	24837	3548	4	14192
4	21058	3008	4	12033
5	17202	2457	4	9830
6	13423	1918	4	7670
7	9876	1411	4	5643
8	6559	937	1	937
				80618

1. mynd. Tengsl birtutíma og hlutfalls rjúpna sem endurheimtast í hverri viku veiðitímans.